

משרד החינוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

עלון הדרכה להוראת פרשת השבוע
ע"פ הגליונות של נחמה ליבוביץ

י"ט י"ז-כ"ו

נירא (תשכ"ח)

השליש הראשון של פרקנו עוסק בחטאם של אנשי סדום והוא הנסיון האחרון שבטת ה' אותם והוא הגשמת דבר שנאמר לאברהם בפרק הקודם

י"ח כ"א ארדה נא ואראה הכצקתה...
ואם לא ואדעה.

השליש השני הוא הצלת לוט והפיכת סדום. התורה מבליטה בהתנהגות לוט בחלק הזה את מעוט מרצו, רצונו, פעילותו להנצל. למן "ויתמהמה" ועד לפעילות המלאכים המאיצים בו ועד לדבריהם בפ' י"ז "המלט על נפשך" (רש"י: "דייך להציל הנפשות - אל תחוס על המסון"), - הכל מורה בכוון זה. (וגם בקשתו להתישב במקום קרוב יותר, אף היא יכולה להתפרש כך). הוא התישב בסדום - "כי כולה משקה", כלומר: בגלל הפרנסה המצויה שם בשפע. דקשה לו עתה להנתק משם. הוא התישב בסדום, הוא התערה בסדום, ואם כי "כפי שרואים בחלקו הראשון של הפרק - נסה לבנות מעין אי אברהם בתוך עולם זה של סדום, הנה מכל מקום משפחתו כבר סדומית היא כל כולה. חתניו - אנשי סדום, וגם אשתו קשורה בכל נימי נפשה לסדום. ואילו המלאכים חבאים להציל דורשים ניתוק גמור מסדום ומכל הכלול במושג זה. זו כנראה המשמעות של אסור ההבטה. (ועיין שאלה ד). גם הפרשנים - שלא הבאנום בגליונות המפרשים את ההבטה אחורה, כדאגה, כקשר לבני המשפחה שנשארו שם, אינם סותרים את התפישה הנ"ל, כי הנדרש מהם עתה הוא הניתוק המלא, גם מבני המשפחה אשר - עם כל היותם קוזחרים ומוזמנים לצאת - נשארו שם, אם כן ההזדהו עם סדום, ועל כן על הניצולים להנתק גם מהם.

והשוה שמות ל"ב כ"ז.

(ההנחיות סבבי המשפחה במקום שיש צו אלוהי "ללכת" מובלעת כמובן ביותר בבראשית י"ב א'; וסבלי שייצגו בני המשפחה את הרע, את המנוגד לצו אלוהי, אלא רק את המסירות את הדעת מסגור במצא את הדרישה להנתק מהם גם בשמות ד' כ"ד-כ"ו, וכן בטלכים א' י"ט י"ט-כ"ו!)

תרל"ג רואה בחלק הזה של פרקנו (ט"ו-כ"ב) עוד מוסר השכל אחר, וראוי לעמוד גם עליו:

התועלת העשרים ושתיים היא במדות, והוא שאין ראוי שימנע האדם מהשתדל בשמירתו בהשגחת ה' ית', אבל ישתדל בזה בחריצות בפלאה, כי חשק ית' יסבב בהצלחתו, עם מה שיעזור הוא בעצמו מטרב השתדלותו בהצלחתו.

ולזה יחיה אחד מן הכלים אשר תשלים בו השגחת ה' יתברך. נאדם, הודעתו אותו הרע הנכון לבוא עליו, כי זה יספיק לו בהצלה בשישתדל להרחיק ממנו זה הרע בכל הפנים שאפשר. ומפני זה צווה לוט שימחר לרוץ ולא יביט אחריו ולא ינוח עד שיגיע למקום אשר תהיה לו בו הצלה, ושם יעשה זה בזה האופן - ימלט, ואם לא - כבר הדבק בו הרע.

בבזה הגיף תרל"ג פריט בסבו כל מיני תפישות סגירות הרואות בפרקנו פעולות של כחות אשר תפעלנה לרעת האדם, גם מבלי רצונו של ה', חו"ש, אם לא תעשינה פעולות אנטי-סגירות מסוימות. ומצד שני ענה תרל"ג כאן גם לאלה המתעצלים בפעולות עצמיות מתוך שיסמכו על גסי שמים.

נחמה ליבוביץ